

Lagutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism och 3 och 20 b § i lagen om Finansinspektionen

Till ekonomiutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism och 3 och 20 b § i lagen om Finansinspektionen (RP 236/2021 rd): Ärendet har remitterats till lagutskottet för utlåtande till ekonomiutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Virpi Koivu, justitieministeriet
- lagstiftningsråd Maarit Pihkala, finansministeriet
- finansråd, enhetschef Jaana Vehmaskoski, finansministeriet
- chefsjurist Jonna Ekström, Finansinspektionen
- ledande allmän intressebevakare Jussi Blomqvist, Södra Finlands rättshjäps- och intressebevakningsdistrikt
- jurist Heidi Lokasaari, Brottspåföljdsmyndigheten
- generalsekreterare Niko Jakobsson, Finlands Advokatförbund
- professor Olli Mäenpää.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- inrikesministeriet
- centralkriminalpolisen
- Regionförvaltningsverket i Södra Finland
- Finanssiala ry.

Utlåtande LaUU 7/2022 rd

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Regeringen föreslår ändringar i lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism (444/2017, nedan penningtvättslagen) och lagen om Finansinspektionen (878/2008).

Enligt artikel 67.1 i det fjärde penningtvättsdirektivet (2015/849/EU) ska medlemsstaterna sätta i kraft de lagar som är nödvändiga för att följa direktivet senast den 26 juni 2017. I syfte att genomföra direktivet har man bland annat stiftat den ovannämnda penningtvättslagen, och lagutskottet har gett ett utlåtande om den proposition som ledde till att lagen stiftades (LaUU 3/2017 rd).

Senare har man upptäckt vissa inexaktheter och flertydigheter i samband med genomförandet av det fjärde penningtvättsdirektivet, vilket Europeiska kommissionen fäste uppmärksamhet vid i ett motiverat yttrande den 25 januari 2019. För att korrigera dessa brister föreslår regeringen nu preciseringar i penningtvättslagen. Till dessa delar är det således fråga om ett exaktare genomförande av direktivet. Meningen är också att bestämmelserna i penningtvättslagen ska samordnas med rekommendationerna från arbetsgruppen för finansiella åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (FATF), som lyder under OECD. Lagstiftningen ändras också utifrån nationella lagstiftningsbehov.

Lagutskottet koncentrerar sig i detta utlåtande endast på sitt ansvarsområde, som hänför sig till administrativa påföljder, behandling av uppgifter om domar i brottmål samt förslag som påverkar advokatföreningen, Brottsförhållningsmyndigheten och de allmänna intressebevakarna. Sammantaget anser utskottet att lagförslagen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker förslagen, men med följande kommentarer.

Administrativa påföljder

Enligt propositionen (lagförslag 1) ändras 8 kap. 1 § 3 mom. i penningtvättslagen så att den nedre gränsen för ordningsavgift som påförs juridiska personer, som i den gällande lagen är 5 000 euro, sänks till 1 000 euro. Enligt motiveringen till propositionen (s. 69) har den nuvarande nedre gränsen på 5 000 euro bedömts vara för hög. Tillsynsmyndigheten kan inte påföra sådana rapporteringsskyldiga vars omsättning är mycket liten den nuvarande ordningsavgiften på 5 000 euro, om det skulle vara oskäligt att påföra ordningsavgift.

Lagutskottet konstaterar att det är klart oskäligt att rapporteringsskyldiga som omfattas av tillämpningsområdet för penningtvättslagen och som har en omsättning som är klart mindre än 5 000 euro påförs en ordningsavgift på minst 5 000 euro. Den föreslagna ändringen kan således anses vara mycket motiverad när man beaktar kravet på att en administrativ påföljd ska vara proportionerlig.

Enligt propositionen (lagförslag 1) är en grund för påförande av både ordningsavgift och påföljdsavgift i den föreslagna bestämmelsen i 8 kap. 1 och 3 § i penningtvättslagen också försummelse som gäller skyldigheten att utföra kundkontroll i fråga om frysning av tillgångar. Den föreslagna nya påföljdsregleringen hänför sig till tillsynen över frysningsskyldigheterna. Sammantaget sett

Utlåtande LaUU 7/2022 rd

anser lagutskottet att det också i detta sammanhang kan anses vara motiverat att använda administrativa påföljder på det sätt som föreslås.

Behandling av uppgifter om domar i brottmål

Enligt propositionen (lagförslag 1) fogas till 3 kap. i penningtvättslagen en ny 3 a §, som innehåller bestämmelser om en rapporteringsskyldigs rätt att behandla en allmänt tillgänglig uppgift om en dom i brottmål eller ett brott som gäller en kund eller kundens verkliga förmånstagare om uppgiften hänför sig till penningtvätt, finansiering av terrorism eller det brott genom vilket den egendom eller den vinning av brott som är föremål för penningtvätt eller som används för finansiering av terrorism har fått eller kan fås. Den gällande lagen innehåller inga bestämmelser som uttryckligen skulle ge en rapporteringsskyldig rätt att behandla brottmålsdomar eller uppgifter om brott, trots att uppgifterna kommer från en offentlig källa.

Som det framgår av propositionen (RP, s. 13) har Europeiska bankmyndigheten dock utfärdat anvisningar enligt vilka sådana uppgifter kan innehålla väsentlig information om risker som gäller kunden eller den verkliga förmånstagaren. Utifrån inkommen utredning anser lagutskottet att det för att följa anvisningarna kan anses motiverat att en rapporteringsskyldig behandlar sådana uppgifter i sin verksamhet. Utskottet anser att den föreslagna regleringen således är motiverad.

Enligt vad utskottet erfar har kommissionen lagt fram ett nytt förslag till förordning om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism (COM (2021) 420 final). Förslaget innehåller motsvarande bestämmelser som de som nu föreslås i 3 kap. 3 a § i lagförslag 1. Om förordningen genomförs blir bestämmelserna i den direkt tillämplig rätt. Det är då i fortsättningen inte möjligt att ha nationell reglering om samma frågor utan ett uttryckligt nationellt regleringsutrymme. Det är därför sannolikt att man tvingas upphäva den nu föreslagna nationella regleringen, kanske rentav ganska snart. Utifrån de uppgifter som utskottet fått anser lagutskottet dock att det är motiverat och ändamålsenligt att ta in de föreslagna bestämmelserna i lagstiftningen redan i detta skede, eftersom det rådande läget har ansetts vara otillfredsställande. Det är inte heller helt klart hur tidsschemat för behandlingen av förslaget till förordning ser ut.

Enligt uppgift har formuleringarna i den motsvarande regleringen i förordningsförslaget beaktats i den föreslagna 3 kap. 3 a §. I den reglering som föreslås i propositionen har man också beaktat artikel 10 i EU:s allmänna dataskyddsförordning, inklusive de särskilda skyddsåtgärder som artikeln förutsätter. Sammantaget sett har lagutskottet inte heller något att anmärka på innehållet i den föreslagna 3 a §.

Konsekvenser för advokatföreningen

Lagutskottet har som det sägs ovan granskat propositionen bland annat med avseende på dess konsekvenser för advokatföreningen. I anslutning till detta, och även i övrigt med tanke på utskottets ansvarsområde, noterar lagutskottet att det i propositionen föreslås att penningtvättslagen (lagförslag 1) ändras genom att det till 7 kap. 3 § fogas ett nytt moment, som utöver tillsynsmyndigheterna också gäller advokatföreningen. Enligt de föreslagna nya bestämmelserna har tillsynsmyndigheten och advokatföreningen, för tillsynen över efterlevnaden av lagen och bestämmelser

Utlåtande LaUU 7/2022 rd

som utfärdats med stöd av den, rätt att utföra inspektioner också med hjälp av distansförbindelse genom ett informationssäkert förfarande eller på en av tillsynsmyndigheten eller advokatföreningen anvisad annan plats än utrymmen som används för boende av permanent natur. Den rapporteringsskyldiga ska på begäran av tillsynsmyndigheten eller advokatföreningen lämna de handlingar och andra upptagningar som gäller den rapporteringsskyldigas verksamhet och förvaltning för granskning i den omfattning som behövs för att fullgöra tillsynsupdraget enligt lagen eller bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av den. Den rapporteringsskyldiga ska ge tillsynsmyndigheten eller advokatföreningen insyn i de av den rapporteringsskyldigas system som behövs för inspektionen.

Sammantaget sett har lagutskottet inte utifrån sitt ansvarsområde något i sak att anmärka på denna inspektionsreglering.

Under utfrågningen i lagutskottet lyfte Advokatförbundet fram det förslag som lämnats av den arbetsgrupp som berett en partiell revidering av penningtvättslagen. Där ingick ett förslag om att Advokatförbundet har rätt att meddela advokaterna sådana närmare föreskrifter som avses i 9 kap. 6 § 1 mom. i penningtvättslagen. Enligt uppgift ströks arbetsgruppens förslag i den nu aktuella propositionen vid den fortsatta beredningen. Det berodde på att Advokatförbundet enligt inkomna sakkunnigyttranden inte är en sådan myndighet som avses i 80 § i grundlagen och därmed inte kan bemyndigas att utfärda rättsnormer enligt 80 § 2 mom. i grundlagen. Lagutskottet konstaterar att ärendet innehåller frågor som hänför sig till grundlagen och att det inte är motiverat att bedöma det i lagutskottet i detta sammanhang.

Konsekvenser för Brottspåföljdsmyndigheten

Lagutskottet har som det sägs ovan granskat propositionen bland annat med avseende på dess konsekvenser för Brottspåföljdsmyndigheten. I anslutning till detta noterar lagutskottet att penningtvättslagen (lagförslag 1) enligt propositionen ändras genom att det till 9 kap. 5 § fogas en bestämmelse om att Brottspåföljdsmyndigheten är en så kallad myndighet med omsorgsplikt. Sammantaget sett anser lagutskottet att ändringsförslaget fyller sitt syfte. Förslaget kan bedömas effektivisera bekämpningen av penningtvätt och av finansiering av terrorism i sådana situationer där Brottspåföljdsmyndigheten får kännedom om tvivelaktiga transaktioner.

Brottspåföljdsmyndigheten övervakar användningen av fångars medel med stöd av 19 kap. 1 § i fängelselagen (767/2005). I paragrafen föreskrivs att om det med stöd av omständigheter som framkommit i samband med övervakningen av fångar eller vid skötseln av Brottspåföljdsmyndighetens andra uppgifter finns skäl att betvivla att pengar och andra betalningsmedel eller någon annan egendom har ett lagligt ursprung, ska saken anmälas till polisen eller någon annan förundersökningsmyndighet. I och med de ändringar i fängelselagen och häktningsslagen (768/2005) som trädde i kraft 2021 har Brottspåföljdsmyndigheten också befogenheter att övervaka användningen av ett av Brottspåföljdsmyndigheten godkänt betalkort som har getts till en fånge och goda möjligheter att upptäcka betalningstransaktioner som avviker från sedvanlig betalningsrörelse.

Utlåtande LaUU 7/2022 rd

Konsekvenser för allmänna intressebevakare

Lagutskottet har som det sägs ovan granskat propositionen bland annat med avseende på dess konsekvenser för allmänna intressebevakare. I anslutning till detta noterar lagutskottet att 3 kap. 3 § 2 mom. 2 punkten i penningtvättslagen (lagförslag 1) enligt propositionen ändras så att punkten innehåller ett undantag från skyldigheten att bevara kundkontrolluppgifter till den del det är fråga om uppgifter som ska bevaras om allmänna intressebevakare. Enligt den föreslagna punkten ska av kundkontrolluppgifterna bevaras representanters namn, födelse- och personbeteckning. I fråga om allmänna intressebevakare bevaras dock i stället för intressebevakarens namn, födelse- och personbeteckning serviceproducentens identifieringsuppgifter, intressebevakarens titel samt, om serviceproducenten har fler än en allmän intressebevakare, intressebevakarens ordningsnummer.

Utifrån inkommen utredning anser lagutskottet att förslaget är motiverat när man beaktar behovet att närmare samordna bekämpningen av penningtvätt och kraven i dataskyddslagstiftningen samt aspekter som hänför sig till de allmänna intressebevakarnas säkerhet och skyddet för privatlivet. Enligt penningtvättslagen ska en representant för kunden identifieras också i de situationer där en allmän intressebevakare har förordnats till intressebevakare. Å andra sidan är det dock möjligt att indirekt identifiera en allmän intressebevakare och kontrollera hans eller hennes identitet med hjälp av uppgifter som serviceproducenten lämnar. Det finns inte här någon särskild risk för penningtvätt eller finansiering av terrorism som skulle utgöra ett hinder för den föreslagna ändringen.

Under utfrågningen i utskottet ansåg sakkunniga att det föreslagna förfarandet endast lämpar sig för situationer där en allmän intressebevakare utträtt ärenden rent fysiskt. Utskottet anser därför att det i framtida lagstiftningsprojekt är motiverat att granska hur regleringen kunde utvecklas så att intressebevakarna ges möjlighet att utträta ärenden också på distans.

Övrigt

Enligt en inkommen utredning håller Finansinspektionen på att ta fram föreskrifter och anvisningar om förhindrande av penningtvätt och terrorism. Syftet med föreskrifterna och anvisningarna är att ge Finansinspektionens tillsynsobjekt föreskrifter, tolkningsanvisningar och rekommendationer om iakttagandet av penningtvättslagen och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den.

Enligt uppgift är syftet med de föreslagna föreskrifterna och anvisningarna att ge tillsynsobjekten råd om att göra en riskbedömning av konsekvenserna av att det saknas uppgifter om kundkontroll och om att välja förfaranden som står i rätt proportion till den aktuella situationen, så att tillgången till tjänster inte begränsas i onödan eller man vägrar att inleda kundförhållanden.

Lagutskottet anser att det är ytterst positivt och viktigt att få dessa bestämmelser och anvisningar. Den samordning av tillämpningen av bestämmelserna som de möjliggör är viktig rent generellt och också med tanke på kundernas rättsskydd.

Utlåtande LaUU 7/2022 rd

FÖRSLAG TILL BESLUT

Lagutskottet föreslår

att ekonomiutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 3.3.2022

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Leena Meri saf
vice ordförande Sandra Bergqvist sv
medlem Eeva-Johanna Eloranta sd
medlem Hanna Huttunen cent
medlem Saara Hyrkkö gröna
medlem Pihla Keto-Huovinen saml
medlem Marko Kilpi saml
medlem Matias Mäkynen sd
medlem Mari Rantanen saf
medlem Suldaan Said Ahmed vänst
medlem Sebastian Tynkkynen saf
medlem Paula Werning sd.

Sekreterare var

utskottsråd Mikko Monto.